

JEREMY PARROTT: CHANGE ALL THE NAMES
A Samuel Beckett Onomasticon
[Változtass meg minden nevet! Samuel Beckett onomasztikon]
The Kakapo Press, Szeged, 2004. 368 lap

A Magyarországon élő Beckett-kutató, JEREMY PARROTT kötete a Nobel-díjas szerző írói névadásának első átfogó igényű feldolgozása. Névtár, magyarázatokkal gazdagon ellátva, mely a névválasztásra nagy gondot fordító író, drámaíró névadási módjaira, gondolkodására irányítja figyelmünket. Beckett nyomtatásban is megjelent szépprózai műveinek és drámáinak személynévanyagát: a szerző alkotta (a műben megjelenő vagy csak említett) alakok összesen 650-nél több nevét tartalmazza, elemzi. Az onomasztikont (41–351) megelőző fejezetek (1–40) az irodalmi névadás vizsgálatának ugyancsak tanulságos részét képezik, így ezek tartalmára is érdemes figyelmet fordítanunk.

A bevezető részben PARROTT általában a nevek jelentőségéről, a névkutatás mibenlétéről, a(z angol és ír) személynévadásról, továbbá a tulajdonnév mibenlétéről, jellemzőiről értekezik. Foglalkozik az irodalmi névadással és a beckett-i névanyag kutatásának korábbi történetével. Hangsúlyozza, hogy az írói névválasztás és névanyag feltételezhető összefüggéseit csak szisztematikus elemzés révén tárhatjuk fel, Beckett neveinek vizsgálatát pedig egyenesen a kódfejtéshez hasonlítja. Ennek kapcsán szól az író személyének, érdeklődésének azon összetevőiről, melyek névadási gyakorlatát befolyásolhatták: nyelvi játékosága, irodalmi érdeklődése (a detektívtörténetek iránt is), a keresztretjvények iránti vonzódása, a szótárak forgatása és nyelvtudása.

Ismertetésünkben érdemesnek tűnik legalább felsorolni azokat a technikákat, melyek révén – PARROTT áttekintése szerint – Beckett sajátos jelentéstartalommal tudta megtölteni a műveiben szereplő neveket. 1. a név eredete (*Celia*: lat. *caelum* 'ég, menny'); 2. életrajzi vonatkozások (*William, May*: a szerző szüleinek neve); 3. kulturális háttérű asszociációk (*Murphy*: tipikus ír név); 4. a megfelelő, azonos vagy hasonló alakú közszó jelentése (*Ward*, vö. *ward* 'ör, gyám'); 5–6. a nevek egy vagy több nyelv elemeivel való összecsengése (*Rosie*: fr. *rosée* 'harmat', *Ernest*: ném. *er* + fr. *n'est* 'ő nem'); 7. metonímia (*Cooper* 'kádár': alkoholista, vö. 'hordó'); 8. intertextualitás (*Lemuel*: Gulliver utazásai); 9. betűk szimbolikája (*Nell, Nixon, Ninette*: *N-* a tagadás jeleként; a leginkább „beckett-i betű” viszont az *M*, ill. annak változatai: *W, S* [Σ], ahogy azt később még tárgyalja a szerző); 10. számszimbolika (*Cox*: *C + X* '110'); 11. anagramma (*Obidil*: 'libido'); 12. hasonló hangzású szavak (*Arthur*, vö. *author* 'szerző'); 13. becézés (*Bibby, Lulu*); 14. nevek szétbontása vagy egyesítése (*Con + Art*, vö. fr. *conard* [durva sértés]); 15. adott szövegen belüli változatok (*Molloy*: *Moll-oc, Moll-one; Moll, Loy; moil, molest* stb.); 16. rejtvények (*Molloy*: 'Beckett maga'); 17. alkalmi megnevezések. Egy-egy névben gyakorta többféle lehetőség is rejlik; ezek feltárásával a szerzői szándékok jobban megközelíthetők. A kötet e lehetőségeket igyekszik számba venni, kizárni törekedvén azokat, melyek a mű egészét is figyelembe véve nem tűnnek szándékoltnak. PARROTT külön szakaszban szól Beckett személyének, Isten alakjának és a szerző édesanyjának az egyes művekben való, nevek révén történő megjelenítéséről. Krisztusra utaló elemként veszi számba

többek között például a *Savory* (*Savior*: 'megváltó'), *Watt* (a világ világossága), *Macmann* (az ember fia) neveket.

Beckett névanyagát a művek szerint, azokon belül betűrendben tárgyalja a szerző. (A névtár tartalmáról, szerkesztési elveiről, a névcikkek felépítéséről az onomasztikont közvetlenül megelőző lapokon ír: 38–40.) A fontosabb nevek több lapos névcikkeket kapnak, a kevésbé lényegesek csak néhány sorosat. A művek nevei közti kapcsolatokra, a névadásbeli hasonlóságokra a keresztutalások gazdag rendszere irányítja figyelmünket.

Az egyes nevek kapcsán elsőként az adott szereplőről szól, majd nevének etimológiáját (mint írja, az egyetlen biztos jelentését) közli az olvasóval. A név további, lehetséges magyarázatait ezek után, egymástól elkülönítve, de szükségszerűen mindenféle súlyozás nélkül veszi sorra. Beckett leghíresebb, sokféle találgatásra okot adó alakjának, Godot-nak a neve például PARROTT számára 16 különböző lehetséges megközelítést jelent (253–60). Mindenképpen érdekes ezeket áttekinteni, a mű értelmezésének a kérdéseit feszegethetjük ezen a módon is. Különösen akkor tanulságos mindez, ha összevetjük a szakirodalomban fellelhető azon véleménnyel, mely szerint a műben a neveknek egyáltalán nincs jelentőségük. A „Godot-ra várva” nevei között PARROTT sorra veszi azokat is, amelyek az egyes szereplők szólítják egymást, s tekintettel van azokra a – gyakran igen különböző – változatokra is, amelyek – a kevésbé fontos szereplők esetében – a mű különböző változataiban (angol, francia, amerikai kiadásaiban) megtalálhatók. (A műről, névvilágáról általában l. 239–40, névanyagának teljes bemutatását l. 240–79.)

Az onomasztikont egy rövid zárófejezet követi, melyben Beckettnek a nevekkel kapcsolatos elméletéről, a megnevezés vagy meg nem nevezés kérdéséről olvashatunk. A kötetet tematikus bibliográfia és teljes névmutató zárja. A sajátosan modern írói névadást áttekintő munka tartalmi és módszertani szempontból egyaránt érdemes a modern irodalommal és a névkutatással foglalkozó szakemberek figyelmére.

FARKAS TAMÁS

**MICHAEL REICHMAYR: VON AJDA BIS ŽUŽI. SLAWISCHES
IN ÖSTERREICHISCHEN RINDERNAMEN.**

EINE SPRACHLICHE UND KULTURHISTORISCHE ANALYSE

[Ajdától Zsuzsiig. Szláv vonatkozású szarvasmarhanevek Ausztriában.

Nyelvi és kultúrtörténeti elemzés]

Wissenschaftliche Schriftenreihe des Pavelhauses, Band 8.

Wien, 2005. 194 lap

MICHAEL REICHMAYR névtani monográfiája több ok miatt is felkeltheti a nevek kutatására fogékony magyar olvasók érdeklődését. Alapossága, terjedelme elsőként számvetésre késztet: a magyar nyelvű névtani irodalomban még nem született hasonló súlyú gyűjtő-elemző munka az állatnevek köréből. Az emberhez legközelebb álló kedvenceink